

Başyazı

Basın Ahlâk Yasaları ve Unesco

Hıfzı Topuz

Unesco'nun basın ahlâk yasaları ile ilgilenmesi pek eski bir olay değildir. Unesco hiçbir zaman uluslararası bir basın ahlâk yasası yapmaya yönelmemiş ve bu işi basının kendi yetkileri içinde görmüştür. Unesco'da bu alanda yapılan tek şey çeşitli ülkelerdeki ahlâk yasaları üzerinde incelemeler yaparak bunu iletişim araçlarında çalışanların bilgisine sunmak olmuştur. Bu amaçla da Unesco 1974'de toplanan Genel Konferans'ın kararlarına uyarak ahlâk yasaları ile media konseyleri üzerinde dünya çapında bir araştırma yaptırmış ve bunu 1980'de yayınlamıştır. (1)

Yani, Unesco hiçbir zaman gazetecilere "şunu yapmayın, şunu yapın" diye direktifler vermeye kalkmamıştır. Kalkamazdı ki zaten. Unesco'nun alacağı kararlar ancak birer öneri niteliğini taşır ve bunların hiçbir yaptırım gücü yoktur. Hele devletlerin karşısında bağımsızlığını ve özgürlüğünü savunan ve savunması gereken gazetecilere Unesco'nun sözü nasıl geçer?

Geçmez elbette. Unesco genel müdürleri de bunun böyle olduğunu bilmişler ve yetkilerini aşan alanlara el atmaya kalkmamışlardır. Bütün Unesco kadrosu da bunun bilincindedir, kimse gazetecilere akıl öğretmeye kalkamaz.

Ama, Unesco basın ahlâkı alanında dünya da nelerin olup bittiğini izler, ahlâk yasalarının ilkelerin bir sentezini yapar ve bunu ilgililere duyurur. Çünkü kendisine böyle bir görev verilmiştir.

Uluslararası ve bölgesel gazeteci örgütleri ve federasyonları da kendi çaplarında birtakım kararlar alır, konuyu tartışır. Unesco temsilcilerinin biraraya gelerek bu konuları tartışmalarına yardımcı olabilir.

Neden bu konular Unesco'yu ilgilendirir? Başka işi mi yok? Gitsin eğitimle, bilimle, kültürle, sanatla ilgilensin, yeter, diyebilirsiniz.

Ama, biraz derinlemesine bakıldığı zaman bu konunun Unesco'yu ilgilendirmesi gerektiği anlaşılır. Çünkü Unesco "uluslararası işbirliğine eğitim, bilim ve kültür yoluyla yardım ve böylelikle barışa ve güvene hizmet" amacıyla kurulmuştur. Bununun gerçekleşmesi için haberlerin, yorumların ve düşüncelerin çarpıtılmadan aktarılması gerekmez mi?

Olayların ve haberlerin çarpıtılmadan, abartılmadan, doğru, objektif ve dürüstlükle yansıtılması ise bir meslek ahlâkı sorunudur. Haberlerin çarpıtılması, yok edilmesi, abartılması uluslararası planda gerginliklere, ırkçılığa ve savaş kışkırtıcılığına yol açabilir. Böylece barış tehlikeye düşmüş olur. O zaman Unesco görevlerini yerine getiremez. İşte bu yüzden de Unesco haberlerin saptırılması karşısında kayıtsız kalamaz. Çünkü barış söz konusu olan. Unesco bu nedenle haberlerin özgür ve dengeli bir biçimde dolaşımına katkıda bulunacak girişimleri desteklemeye çalışır. Basın ahlâkı konusu da

Devamı 7. sayfada

"BÜTÇESİNDE KISINTILAR YAPILSA BİLE UNESCO YAŞAYACAKTIR"

Genel Müdür Hindistan'da The Times Of India'ya Böyle Dedi

Unesco Genel Müdürü Amadou Mahtar M'BOW The Times of India gazetesine verdiği bir demeçte Unesco krizini dile getirmiş ve özetle şöyle demiştir:

"Zengin ülkeler Birleşmiş Milletler ve Unesco aracılığı ile yapılan çok yönlü yardımların yerine doğrudan doğruya yardım yöntemini ve ikili anlaşmaları gerçekleştirmeye çalışıyorlar.

Bazı ülkeler Birleşmiş Milletler sistemini tümüyle reddetmeye kalkıyorlar. Onlara göre bağlantısız ülkeler ve gelişme yolundaki ülkeler uluslararası kuruluşlarda çok önemli rol oynamaktadırlar. Bu rolü azaltmak isteyenler çok yönlü (multilateral) anlaşmaların yerine iki yanlı (bilateral) anlaşmaları destekliyor ve böylece güçlü ülkelerin egemenliğini sağlamaya çalışıyorlar.

Kanımcı Unesco'daki "sözde" kriz, çok yönlü anlaşmaların doğurduğu krizin bir yansımasıdır. Bu sorun Birleşmiş Milletlerde kritik bir dönem yaratmıştır. Her şey, Birleşmiş Milletler sistemindeki ilkelerin korunması için genç ülkelerin gösterecekleri çabaya bağlıdır.

Genel Müdürlüğe yeniden adaylığımy koymam konusuna gelince, şunu söylemek isterim: Unesco'yu kimin yöneteceğine üye devletler karar verirler. Bunu kişisel bir sorun yapmak istemiyorum, bu konudaki kararımı vakti gelince açıklayacağım."

Unesco'yu kurtarma grubu kuruldu

The Times of India'ya göre bugün tüm üye devletler "Unesco kurtulacak mı?" sorusuna bir yanıt aramaktadırlar. Hatta Amerika'da bile "Unesco'yu kurtarma grubu" adlı bir grup oluşturulmuştur. Üye devletler soruna çare konusunda çok ayrı sonuçlara varmaktadırlar. Aslında aylık Kuzey-Güney çizgisinde oluşmaktadır. Üçüncü Dünya ülkeleri Unesco'nun, Amerika'nın yarattığı parasal bunalımdan kurtarılmasını istemektedirler. Gelişmiş ülkeler ise bunalımın Amerika'nın Unesco'dan çekilmesiyle başlamadığını, bu olayın sadece krizi ortaya çıkardığını öne sürmekte ve tüm isteklerinin Unesco'yu M'BOW'dan kurtarmak olduğunu söylemektedirler.

Tarafsız gözlemciler bunalımın tarihsel, ideolojik ve kurumsal temellere dayandığını söyleyerek şöyle demektirler:

"Unesco'ya karşı girişilecek yeni herhangi bir kampanya çok yönlü işbirliğini ciddi biçimde etkileyecektir."

Yeni İletişim Düzeni

Unesco'nun ele alıp uğraştığı önemli konuların okuma-yazma seferberliği, bilim ve teknolojik alanlarda araştırmalar, özgür haber dola-

şımı, basın özgürlüğü, ülkelerin kültür miraslarının korunması olduğunu vurgulayan M'BOW sözlerine şöyle devam etmiştir:

"Yeni Evrensel Habercilik ve İletişim Düzeni alanındaki atılımlarımız çarpıtılarak yansıtılmış ve Unesco mediyaları hükümet kontrolüne tabi tutmakla suçlanmıştır. Unesco kararlarını yakından tanıyan herkes bu tür bir suçlamanın hiçbir esasa dayanmadığını bilmektedir. Unesco'ya karşı düşmanca girişilen bu propaganda arzu edilen sonuca varamamış ve sonunda haklı olduğumuzu anlayanlar çoğalmıştır. "Freedom House" gibi bazı Amerikan kuruluşları bile hakkımızda çıkartılan haberlerin çarpıtıldığını kabul etmişlerdir. Bu konudaki tutumum hep açık olmuştur ve sürekli olarak şunu tekrar etmişimdir: Gelişme yolundaki ülkeler, uluslararası düzeyde daha dengeli bir haber dolaşımında ısrarla durmalıydılar. Anlatım özgürlüğü olmaksızın demokratik tartışma düşünülemez bile. Gelişme süreci için bu özgürlük hayati bir önem taşır.

Politika yapmak nedir?

Batılı ülkeler Unesco'yu politikaya, hatta aşırı politikaya yönelmekle suçlayıp veryansın etmektedirler. Aşırı politika yapmak ne demektir? Kanımcı bu saldırı kargaşaya yaratmak amacını gütmektedir. Irk ayrımı konusuyla ilgilenmek, bağımsızlık hareketlerine yardım etmek, işgal altındaki Arap topraklarındaki çocukların eğitimiyle uğraşmak ya da Kudüs'teki kültür mirasını korumak politika yapmak mıdır?

Unesco insan hakları adına girişimlerde bulunmakta ve bunlar Unesco'nun ilkelerine ve idealine uygun biçimde yapılmaktadır. Şunu da vurgulamak isterim: Unesco devletlerarası bir kuruluşur, her hükümet kendi politik görüşünü dile getirir. Eğitim, bilim ve kültür sorunlarının en yüce anlamda siyasal olduklarına inanıyorum.

Devamı 7. sayfada

- Oktay Kurtböke ile bir söyleşi (Yazısı 2. sayfada)
- Yeni Yayınlar (Yazısı 6. sayfada)
- Kara Afrika'da İletişim Sorunları (Yazısı 5. sayfada)

TÜRKİYE GAZETECİLER SENDİKASI GENEL BAŞKANI OKTAY KURTBÖKE İLE SÖYLEŞİ

Oktay Kurtböke, 1936 yılında İstanbul'da doğdu. Galatasaray Lisesini ve İ.Ü. İktisat Fakültesi Gazetecilik Enstitüsü'nü bitirdi. 1959 yılında Yenigün Gazetesi'nde mesleğe başladı. Öncü, Kudret, Ankara Ekspres, Son Baskı ve Cumhuriyet gazetelerinde çalıştı. Sekreterlik, yazı işleri müdürlüğü ve genel yayın müdürlüğü yaptı. Halen Hürriyet Gazetesi'nde çalışıyor.

—Gazetecilerin eğitim düzeyleri üzerinde bir araştırma yapıyor musunuz?

OKTAY KURTBÖKE: Hayır, öyle bir araştırmamız yok. Ama gözlemlerimiz var. Yöneticiler önceleri eğitilmiş eleman kullanmayı reddediyorlardı. Ama bu dönem artık aşıldı. Eğitim görmüşlerin mesleğe ilgi duymaları, bizi sevindiriyor.

"Biz, stajyerlerin kadro sorununu çözümlenmek zorundayız. Sendika olarak gazetelerde yapmış olduğumuz toplu sözleşmelerle, bu konunun önlenmesi için maddeler getirdik. Mesleğe yeni atılan genç arkadaşlarımızdan yetenekli olanlarının kazanılması için, gereken ilgiyi gösteriyoruz. Ve bir bölümünün sorunlarını çözemiyoruz."

diriyor. Ancak gerçek eğitimin, meslek içinde sağlanacağı inancındayım.

—Mesleki bir eğitim programınız var mı?

OKTAY KURTBÖKE: Biz bugüne dek daha çok sendikal eğitim üzerinde durduk. Gazete-

ci Cemiyeti ve Basın—Yayın Yüksek Okullarının eğitim programlarına katılıyoruz. Ama bunu sendikal eğitim gibi savaştırmaması gereğine inanıyorum.

—Yeni iletişim araçlarının gelişmesi ve teknolojik gelişmeler, gazetelerde çalışanları nasıl etkiliyor?

OKTAY KURTBÖKE: Bu olay, Türk basınına iki yönde etkiliyecektir:

1— İş bulmak 2— Sağlık. Sendikaların ve Uluslararası Çalışma Teşkilatının bu konuyla ilgili, bizlere yön veren çalışmaları var. Biz de bunu, bu dönem toplu sözleşmelerimize geçirmek istiyoruz. Çünkü, bugün artık Türk basını da, Anadolu Ajansı gibi büyük basın kuruluşları da yeni teknolojileri uygulamaya başlamış bulunuyorlar. Ama, gerek sağlık, gerekse iş bulma konusunda ortaya çıkacak sorunlara devletin bazı normları koyarak çözüm getirmesi gerekir.

—Sendikanız bilimsel çalışmalara önem veriyor mu?

OKTAY KURTBÖKE: Sendikamız, üniversitelerin ilgili bilim dallarıyla yakın ilişkiler içindedir. Çoğu kez ortak çalışmalar yaptık, sempozyum, panel ve seminerler düzenledik. Bunlara üyelerimizin katılımını sağladık

—Bazı gazetelerde kadrosuz çalışanlar var, bunların sizin korumanız altında olmaları gerekmez mi?

OKTAY KURTBÖKE: Kadrosuz gazeteci, çalıştırmak işverenin gazetesinin maliyetini düşürmek için uyguladığı yasadışı bir yoldur. Biz kad-

rosuz bir çalışmayı onaylamayız. Ne yazık ki, gazetelerde bunun örneklerine rastlıyoruz. Bu tür çalışma, yasadışıdır ve gerek Çalışma Bakanlığı, gerekse Sosyal Sigortalar Kurumu'nun denetimi altındadır. Biliyorsunuz, basında çalışanlarla çalışanlar arasındaki 5953 ve 212 sayılı yasalar, çalışanı ilk başta stajyer olarak kabul eder. Stajyer oranı kadronun %10'unu geçemez. Staj süresi üç aydır. Biz, stajyerlerin kadro sorununu çözümlenmek zorundayız. Sen-

"Kadrosuz gazeteci çalıştırmak işverenin, gazetesinin maliyetini düşürmek için uyguladığı yasadışı bir yoldur. Biz kadrosuz bir çalışmayı onaylamayız."

dika olarak gazetelerde yapmış olduğumuz toplu sözleşmelerle, bu konunun önlenmesi için maddeler getirdik. Mesleğe yeni atılan genç arkadaşlarımızdan yetenekli olanlarının kazanılması için, gereken ilgiyi gösteriyoruz. Ve bir bölümünün sorunlarını çözemiyoruz.

—Gazete ve dergilerden çıkarılanlar için bir yardım fonu sağlamayı düşünüyor musunuz?

OKTAY KURTBÖKE: Böyle bir fon kurmayı düşünüyoruz. Bunun hazırlıkları içindeyiz. Ekim ayındaki genel kuruldan sonra, bu sorunu çözeceğimizi sanıyorum.

—Teşekkür ederiz. ●

Nurşen Mazıcı

Haberler

IAMCR GENEL KURULU VE KONFERANSI YENİ DELHİ'DE YAPILDI

Uluslararası İletişim Araştırmacıları Birliği'nin iki yılda bir yapılan konferansına katılan yüzlerce iletişimci değişik konuları tartıştı

Hüsamettin Ünsal

Dünyanın en yaygın üyeli İletişim Araştırmacıları Birliği olan IAMCR — International Association For Mass Communication Research'ın 15'inci Genel Kurulu ve 1986 konferansı 25—30 Ağustos tarihleri arasında Hindistan'ın başkenti Yeni Delhi'de yapıldı.

36 ülkeden 225 yabancı ve 150'ye yakın Hintli iletişim araştırmacısı, bilim adamı ve uzmanının katıldığı konferansın ana teması "İletişim Teknolojisi Kalkınma ve Üçüncü Dünya" idi. Konferansa katılan uzmanlar ikisi açılış ve kapanıştaki genel oturumlar olmak üzere sekiz bölüm ve 24 çalışma grubunda altı gün süreyle iletişim sorunlarını değişik boyutlarıyla tartıştı.

IAMCR Nedir?

Kısa adı IAMCR olan İletişim Araştırmacıları Birliği 1957'de bilim adamı ve araştırmacıların kurduğu bir devlet dışı örgüttür. Birleşmiş Milletler ve Unesco'nun desteklediği bir uzmanlık kuruluşu olan IAMCR iki yılda bir yaptığı konferanslarda değişik temaları ele alır ayrıntılı olarak tartışılmasını sağlar. Örgütün merkezi başkentinin bulunduğu kenttedir. 1972 yılından beri merkezi de Leicester da bulunuyor.

İletişim Teknolojisi Bilgi Ortamını Değiştiriyor

1984 Kongresini ve konferansını Çekoslovakya'da yapan IAMCR "İletişim ve Global Sorunlar" temasını işlemişti. 1986 Yeni Delhi Konferansının sunuş konuşmasını Hintli Bilim Adamı ve İletişimci Yash Pal yaptı. Pal iletişim teknolojisindeki hızlı gelişme dolayısıyla gelişmiş ve az gelişmiş tüm toplumlarda bilgi ortamının ve karşısında özellikle eğitim programlarının gözden geçirilmesi gerektiğini söyledi.

Yash Pal'a göre teknoloji, bilgi ve olanaklar çok hızla değişiyor. Bu değişme içinde eğitim iletişim ve teknoloji birlikte ele alınmalı ve eğitim programları yeniden düzenlenmelidir. Bu üç elemanı dinamik bir değerlendirmeyle ele almadan yürütülecek eğitim programları kalkınmanın motorunu oluşturan insanı devre dışına bırakarak sonucunu doğurabilir.

Açılış oturumunda Yash Pal'dan sonra Ghana'dan Kwame Boafe, Jamaika'dan Aggrey Brown, Hollanda'dan Cees Hemelink, Macaristan'dan Zoltan Jakap, ABD'den John Lent ve Şili'den Raquel Salinas Pal'ın öne sürdüğü tezleri değerlendiren konuşmalar yapıldı. Salinas, iletişim teknolojisinin Latin Amerika ülkelerinde çok önemli bir kaynak israfı yarattığını bildirerek "Latin Amerika Ülkeleri ulusal gelirlerinin çok büyük kısmını "High—Tech—Yüksek Teknoloji" malları için ödüyor, ancak, bunları çok düşük kapasiteyle kullanıyorlar. Tümü kuzeyden gelen High—Tech ürünleri Latin Amerika için yeni bir sömürü yolu oluşturuyor" dedi.

Sekiz Bölüm Toplantısında 200'ü Aşkın Bildiri

Açılış oturumundan sonra bölüm -seetien- ve çalışma grubu toplantılarına IAMCR'in sekiz ayrı bölümü var. Bunlar sırasıyla, İletişim Teknolojisi, Uluslararası İletişim, Bibliyografya, Tarih, Hukuk, Politik, Ekonomik, Profesyonellerin Eğitimi, Sosyoloji ve Sosyal Psikoloji bölümleri. Bu sekiz bölüm kendi alanlarına giren konuların değişik boyutlarıyla ele aldılar. Bu bölümler yaklaşık 25 ayrı oturum yaptılar ve bu oturumlarda 200'ü aşkın bildiri incelendi.

Amerikalı Bilim Adamı Hamit Mewlana'nın yönettiği Uluslararası İletişim Bölümünün ilk oturumu bir panele ayrılmıştı ve konusu "Kim için ve Ne için İletişim ve Kalkınma" idi. ABD'den Profesör Herbert Schiller, ve E.M.Rogers, Hindistan'dan J.S.Yadava ve IAMCR toplantılarına ilk kez katılan Çin Halk Cumhuriyetinden Ming An—Xiang'ın konuştuğu paneli Mewlana yönetti. Yüze yakın kişinin izlediği panelde, kitle iletişim araçlarının tek merkezden ve belirli gruplar çıkarına yönlendirilmesi dolayısıyla insanı güdümlendirdiği ve bunun da alabildiğine olumsuz sonuçlar doğurduğu görüşü ortaya çıktı. Profesör Schiller'e göre "Kitle iletişim araçları özellikle büyük sermaye gruplarının çıkarını artırmaya yönelik mesajlar taşıyor. Herkesi tüketime ve daha daha çok tüketime yönelten kitle iletişim araçları insanın üretici ve yaratıcı yanını geliştirmekle hiç ilgili değil. Oysa kalkınma hertürlü değişimle ve özellikle insanın değişmesiyle gerçekleşecektir. Bu gözardı edildiğinde iletişim büyük güçlerin çıkarları için yapılmaktadır. Kalkınmadan da amaç bu büyük çıkar gruplarının isteklerine uygun edilgen insan yaratmaktır."

Hintli Bilim Adamı Yadava ise, Kalkınmak için gerekli değişimin ancak bilgi aktarımıyla ortaya çıkabileceğini belirterek, "Hindistan'da bilgi üretimi ve değişimi büyük ölçüde İngiltereyle oluyor. Ülkede İngilizce okuyup yazanların toplam nüfusa oranı ise % 2. Nüfusun yüzde 60—70'i okur yazar bile değil. Burada insanın bilgiyle değişmesi nasıl sağlanabilir" diye sordu.

Tüm İletişim Modelleri Neden Batı Kaynaklı?

İran asıllı Amerikalı bilim adamı Hamit Mewlana ise, günümüzdeki iletişim modellerinin tamamen batıda geliştirilen bilgilerle oluşturulduğunu belirterek, "Örneğin bir İbni Haldun batı dünyasında nedense görmemezlikten gelinmektedir. Mevcut iletişim sistemi ekonomik, politik, askeri, toplumsal ve kültürel sistemin oluşturduğu bir paradigmanın yansıması olarak ortaya çıkmaktadır. Ancak bu paradigmanın değişmesiyle sistem değişebilir." dedi.

Çalışma Grubu

IAMCR bölüm çalışmalarında değişik ampirik araştırmalar ve teorik yaklaşımler ele alındı ve tartışıldı. IAMCR içinde yer alan 24 çalışma grubu şu başlıklar altında toplandı ve kendi alanlarındaki konuları tartıştı:

- Telefonun yayılmasının toplumsal yönü
- 2001 yılında sağlıklı bir dünya için iletişim stratejileri.
- Kitle iletişim araçlarında cinsiyet
- İletişim politikası ve planlaması
- Çizgi: Bir dünya perspektifi
- Spor, iletişim araçları ve uluslararası anlayış
- İletişim araçlarının demokratikleştirilmesi

- Kitle İletişimi ve Toplumsal sınıflar
- Üçüncü Dünyada özgürlük hareketleri ve iletişim
- Politik iletişim araştırma grubu
- Hindistan'da iletişim araştırmalarındaki son gelişmeler
- İletişim Araçları Eğitimi Araştırma Grubu
- Uluslararası iletişim, gençlik ve müzik
- İçerik incelemesi ve iletişim araçları performansının değerlendirilmesi
- Uluslararası ortak iletişim: Ahlak ve sorumluluk
- Grup radyoları ve kablolu televizyon
- Kitle iletişim araştırmalarında kültür boyutu olarak din
- İletişim işlevinde gizli ideolojik yapısal araçlar
- Kitle iletişim araçları ve kültürlerarası iletişim
- ABD'de kültür ve kalkınma konusunda iletişim eğitimi ve araştırmalarının güncel eğitimi
- İzleyici araştırmaları
- Amerikalarda iletişimin geliştirilmesi grubu
- İmaj mesajdır: Bilgi çağında televizyon politikaları
- Radyo Televizyon Yayıncılığında Gazeteciliğin gelişmesi
- Toplum iletişim araçları

Bir kısmı panel bir kısmı seminer biçiminde gerçekleşen bölüm ve çalışma grubu toplantılarından sonra yeniden genel kurul biçiminde bir oturum daha yapıldı. Bu oturumda da Nijerya'dan Profesör Alfred Obubor ve ABD'den Profesör Elihu Katz birer değerlendirme konuşması yaptılar.

Her iki konuşmacı da iletişimin bir disiplin olarak bütün sosyal bilimlere kapsadığını ve ayrıca başta elektrik ve elektronik olmak üzere birçok uygulamalı bilimle de ilgili olduğunu söyledi. Obubor, "Bu kadar geniş bir alanda at koş-turmak durumunda kalan iletişim araştırmacıları sonunda hangi soruya hangi cevabı hangi yöntemle bulacakları konusunda karar vermek zorunda kalıyorlar. Bu alabildiğine güç bir iş" dedi.

Beş gün süreyle geceli gündüzlü iletişim sorunlarının tartışıldığı "İletişim Teknolojisi, Kalkınma ve Üçüncü Dünya" konulu konferansın sonunda IAMCR merkezinde isteyenlere de sunulmak üzere 300'ü aşkın bildiri toplandı. Ayrıca birçok iletişimci birbirini yeniden tanıdı ve yeni ortak araştırma projeleri ve yayınlar için anlaşmalar yaptı.

1988 Kongresi Barselona'da

IAMCR onbeşinci Genel Kurulu, konferansın son günü yapıldı. Seçimler dört yılda bir yapıldığı için bu kongrede gündemde seçimler yer almıyordu. Ancak IAMCR tüzüğünde yapılması düşünülen değişiklikler tartışıldı ve bir sonraki kongreye kadar bu konudaki çalışmaların olgunlaştırılmasına karar verildi. Genel Kurul'da kabul edilen bir Kültür, bilim ve eğitim alanındaki kararlar da UNESCO'nun çalışmalarının önemi üzerinde durularak, örgüte yöneltilen eleştirilerin tümünden politik olduğu vurgulandı. Ayrıca 1988 Kongresinde Barselona'da yapılması ve teması "Kitle İletişimi ve Ulusal Kültürel Kimlikler" olması kararlaştırıldı.

IAMCR kongreleri iki yılda bir gelişmiş batılı ülke, gelişme yolundaki ülke ve sosyalist ül-

Devamı 7. sayfada

Dış Haberler

UNESCO TÜRKİYE MİLLİ KOMİSYONU İSTANBUL'DA ULUSLARARASI TOPLANTILAR DÜZENLİYOR

40. yıldönümü dolayısıyla UNESCO Türkiye Millî Komisyonu İstanbul'da 3-9 Kasım 1986 tarihleri arasında uluslararası dört toplantı düzenliyor.

Toplantı konuları şunlar:

- Uluslararası anlayışın geliştirilmesinde UNESCO'nun ve Millî Komisyonların katkıları
- Kültürel varlıkların korunması ve geliştirilmesi
- Okuma-yazma kampanyaları
- Balkan ülkelerinde okutulan Tarih, Coğrafya kitaplarının düşmanlık telkin edici, onur kırıcı ve küçük düşürücü anlatımlardan arındırılması

UNESCO Genel Merkezinin katkılarıyla düzenlenen bu toplantılara yabancı ülkelere 30 kadar yabancı uzman ve temsilci de katılıyor. Kültürel varlıkların korunmasıyla ilgili toplantıya Endonezya, Tunus, Fas ve Yugoslavya temsilcileri de katılacak ve bu ülkelerde yürütülen kampanyaların nasıl gerçekleştirildiği anlatılacak. Ayrıca Türkiye'de geliştirilen koruma kampanyaları arasında Göreme, Yıldız, Topkapı, İstanbul'un aşıp yapıları ile Süleymaniye örnekleri üzerinde yabancı uzmanlara bilgi verilecek. Bu toplantıların yanısıra konuyla ilgili çeşitli sergiler de açılacak.

UNESCO Türkiye Millî Komisyonu'nun Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Dışişleri Bakanlığı'nın destekleriyle gerçekleştirileceği bu toplantılar UNESCO Genel Merkezinde çok olumlu karşılanmış, Genel Müdür Mahtar M'BOW bu toplantı projelerine özel ilgi göstermiştir. ●

ULUSLARARASI GAZETECİLER FEDERASYONUNUN BAŞKANLIĞINA BİR KADIN SEÇİLDİ

Türkiye Gazeteciler Sendikası'nın da üyesi bulunduğu Uluslararası Gazeteciler Federasyonu'nun geçen Haziran'da Danimarka'da toplanan 18 inci kongresinde Federasyon başkanlığına Belçika Gazeteciler Derneği başkanı Bn.Mia Doornaert seçilmiştir. Bn. Doornaert Uluslararası Gazeteciler Federasyonu'nun kuruluşundan beri seçilen ilk kadın başkandır.

Yeni başkan ilk yaptığı konuşmada üçüncü dünya ülkelerindeki gazetelere yardım edilmesi için federasyonu önlemler almaya davet etmiş, sonra da Güney Afrika'da türlü baskılar altında çalışan gazetecilere daha büyük ilgi gösterilmesini istemiştir.

Son kongreye 31 ülkeden 103 delege ve 14 gözlemci katılmıştır. ●

(IF Direct Line, June-July 1986)

LATİN AMERİKA GAZETECİLER FEDERASYONU 10 YAŞINDA

7 Temmuz 1986 tarihinde Latin Amerika Gazeteciler Federasyonu (FELAP) 10. kuruluş yıldönümünü kutladı. Uzun çabalar sonucu "Özgür Ülkede Özgür Gazetecilik" ilkesi ile 1976

Mexico City Kongresi'nde kurulan federasyon on yıl boyunca gerek mesleki gelişim gerekse mesleğin yapılma koşullarının iyileştirilmesi için yoğun çabalar göstermiş, değişik uluslararası forumlarda sorunların ele alınması için çalışmalar yapmış ve Uluslararası Gazeteciler Örgütü (IOS) ve değişik uluslararası ve bölgesel örgütlerle dayanışma ve işbirliği içinde olmuştur. ●

FRANSIZ TELEVİZYONLARINDA AMERİKAN MÜZİĞİ İLE SAVAŞ

Video-clip denen müzik programı video-kasetlerin Fransız kamusal televizyonlarında kullanılmasını kısıtlayan önlemler alınmaktadır.

Fransız Kültür ve İletişim Bakanlığı Eylül ayında aldığı bir kararla televizyonların yabancı video-clip programlarıyla doldurulduğunu ve bunun kültürel zararları olduğunu belirterek yabancı programlarda sözlerin mutlaka Fransızca alt yazılı olması zorunluluğunu ortaya koymuştur. Ayrıca bakanlık televizyonun en çok izlendiği saatlerde Fransız müziğine ağırlık verilmesini istemiştir.

Bakan bu konuda yaptığı bir açıklamada "Televizyonlarımız anglosakson video-clip üreticilerinin çöp tenekesi olmayacaktır" demiştir.

Buna karşılık CBS Disques-France'ın genel müdürü bakanın bu sözlerinin antiliberal olduğunu ve liberalizme dayalı bir hükümetin programı ile uyumlayacağını söylemiştir.

Özel televizyonlara da bu zorunluğun komitesi için İletişim ve Özgürlükler Ulusal Komitesi'nin kararı gerekecektir. ●

(Le Monde, 6 Eylül 1986)

UYDU YAYINLARINA KARŞI ÖNLEM

Uydu aracılığı ile yapılan TV yayınlarının Karaibler'de büyük ilgi görmesi ve ülkeleri çok etkilemesi üzerine Unesco'nun yardımıyla 6 Karaib bölgesi TV yöneticileri bir araya gelerek ucuza bölgesel TV programı hazırlamak için çalışmalara başlamışlardır.

Proje 120 bin dolara çıkacaktır ve bu masraf İletişimin Geliştirilmesi için Uluslararası Program (IGUP) ve Federal Almanya tarafından karşılanacaktır.

Projeye katılan ülkeler şunlardır: Dominik, St.Lucia, St.Vincent, St.Kitts, Montserrat ve Antigua. ●

(Les Nouvelles de l'Unesco, Haziran 1986)

YENİ TEKNOLOJİLER SEMİNERİ

Latin Amerika'da iletişim bilimi, gazetecilik ve yeni teknolojiler konulu ilk seminer Latin Amerika Gazeteciler Federasyonu (FELAP), Enformasyon için Hükümetlerarası Büro (IBI) ile Latin Amerika ve Karaibler Bölgesi Merkezi (CREALC) tarafından 21-24 Nisan 1986 tarihlerinde Mexico City'de yapıldı.

Seminerde Latin Amerika'da gazetecilik alanında yeni iletişim teknolojilerinin yayılma olasılıkları, yararları ve taşıdığı riskler tartışıldı, somut örnekler üzerinde duruldu. Seminer sonunda yeni teknolojiler çerçevesinde sanayide ileri gitmiş ülkelere olan bağımlılığın artması olasılığı ve bunun taşıdığı tehlikelere dikkat çeken ortak bir deklarasyon yayınlandı. ●

KARA AFRİKA'DA İLETİŞİM SORUNLARI

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu Mayıs sonunda olağanüstü bir oturum düzenleyerek Afrika'nın ekonomik durumunu tartışmıştır. Bu oturuma Unesco da katılarak Afrika'da eğitimin, bilimin, teknolojinin, kültürün, iletişimin, enformatiğin ve sosyal bilimlerin durumu ile ilgili bir rapor sunmuştur. Raporda Afrika'da iletişim sorunları şöyle anlatılmaktadır:

Afrika 1986'da iletişim araçlarının en fakir olduğu anakaradır. Unesco 1961'de Birleşmiş Milletlere sunduğu bir raporda gelişme yolundaki ülkelerde her 100 kişiye 10 adet gazete, 5 radyo alıcısı, 2 sinema koltuğu ve 2 televizyon alıcısı sağlanmasını önermişti. Aradan 25 yıl geçmesine karşı bugün halâ Afrika halkının çoğunluğu bu araçlara kavuşmamıştır.

Bugün Afrika'nın iletişim bakımından özellikleri şunlardır:

- Radyonun üstünlüğü
- Televizyonun yayılması
- Basında durğunluk
- Haber ajanslarının gelişmesi

Afrika'da gelişme sorunlarının çözülmesinde iletişim araçlarına büyük bir rol düşer. Medialar ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmenin en zorunlu araçlarıdır. İletişim araçları animasyon, eğitim ve çağdaşlaşma alanlarında çok etkili olurlar. ulusal gelişme projelerinin uygulanması genellikle kırsal kesimde yaşayan halk kitlelerinin katılımını gerektirir. Bu katılımın bir anlam kazanabilmesi için halklara danışılması ve onların gereksinimlerini ve isteklerini duyurularını istenir. İletişim araçları yöneticileriyle yönetilenler arasında uyumlu ve dinamik ilişkiler kurulabilirler.

Afrikalı yetkililer Unesco'da yapılan toplantılarda kırsal kesimlerde iletişim araçlarının geliştirilmesi için Unesco'nun ilgi göstermesini istemişlerdir.

Unesco, kendi normal programının dışında da operasyonel projelerle bu gereksinimleri karşılamaya çalışmaktadır. Pan Afrikan Haber Ajansı PANA bu alanda etkili olmaya başlamıştır.

İletişimin geliştirilmesi için uluslararası Program (IGUP) çerçevesi içinde yalnız 1986 yılında 28 proje ele alınmıştır. Bunların önemlilerinden biri Afrika Radyo ve Televizyon Birliği'nin uygulamakta olduğu projedir. Unesco bunlardan başka çeşitli ülkelere sağlanan yardımlarla Afrika'da 20 kadar kırsal basın, gazetecilik eğitimi, radyo televizyon ve haber ajansı projesinin uygulanmasına yardım etmektedir. ●

(Les Nouvelles de UNESCO, Ağustos 1986)

BAĞLANTISIZ ÜLKELER HABER AJANSLARI BİRLİĞİ (POOL'Ü) 4. GENEL KONFERANSI HAVANA'DA TOPLANDI

Hikmet Seçim

Havana'da toplanan Bağlantısız Ülkeler Haber Ajansları Birliği'nin (Pool'ünün) 4. Genel Konferansı'nda 1986 yılında uygulamaya konacak eylem programı kabul edildi. Bu programda uygulanması öngörülen etkinlikler özetle şöyle:

- Özellikle Birleşmiş Milletler ve UNESCO tarafından düzenlenen ve Bağlantısızlar Hareketi'nin hedefleriyle ilgili bütün Konferanslara ve Bağlantısız Ülkelerin tüm toplantılarına Birliğin (Pool'ün) katılımını arttırmak. Böylece Bağlantısızlar Hareketine karşı Batılı ajanslar tarafından yürütülen kampanyaya karşı koymak,
- Öncelikle en az gelişmiş ülkelerde olmak üzere, iki veya çok taraflı yardımlarla ulusal haber ajanslarının kurulmasını ve güçlendirilmesini teşvik etmek,
- Bağlantısızlar Hareketi açısından önem taşıyan ulusal ve uluslararası konuların, özellikle Yeni Uluslararası Ekonomik Düzen ve Yeni Evrensel Haberleşme ve İletişim Düzeni ile ilgili haberlerin yayınlanmasına öncelik vermek,
- Gelişmekte olan ülkeleri olumsuz yönde etkileyen ekonomik ve finansal sorunlarla ilgili haberleri düzenli ve ayrıntılı şekilde yayınlamak,
- Ulusal Kurtuluş Mücadelesi veren halklarla ilgili haberleri düzenli olarak yayınlamak,
- Bağlantısız ülkeler arasında bağlantılı telekomünikasyon ağının kurulmasına aktif olarak katılmak,
- İhtiyaçları ve olanakları dikkate alarak haber dağıtım merkezlerinin etkinliklerini geliştirmek, yeni haber dağıtım merkezleri kurmak,
- Posta veya telefax gibi sistemlerle haber fotoğraflarının karşılıklı değişimi olanaklarını geliştirmek,
- Birliğe (Pool'e) bağlı ajansların gazetecileri için ulusal ve uluslararası düzeyde mesleki eğitim programları hazırlamak,
- Eğitim enstitülerinde ve ajanslarda dökümantasyon merkezlerinin kurulmasını desteklemek ve bu konuda önlemler almak,
- Birliğe (Pool'e) üye ülkelerin uyguladıkları haber tarifelerinin % 50 indirilmesi kararını hayata geçirmek ve üye ülkeler arasında daha geniş çaplı haber dolaşımını sağlamak amacıyla kiralık telgraf kanalları için aylık 200 ABD doları, kiralık telefon kanalları için de aylık 1000 ABD doları tarife uygulamak,
- Üye ülkeler arasında uydu ile iletişimi sağlamak üzere gerekli girişimlerde bulunmak,
- UNESCO ve Birleşmiş Milletler örgütleriyle ilişkileri ve bilgi alış-verişini geliştirmek,
- 1986'nın Uluslararası Barış Yılı olması nedeniyle Birleşmiş Milletler'in çalışmalarına katkıda bulunmak, önceden olduğu gibi Dünya barışının korunmasına, bölge halkları arasında diyalogun geliştirilmesine ve çatışmaların önlenmesine çalışmak. ●

DÜNYANIN EN ÜNLÜ FOTOĞRAF SANATÇISI LARTIGUE ÖLDÜ

Fransa'nın en ünlü fotoğrafçılarından biri olan Henri Lartigue 12 Eylül'de, 92 yaşında Nis'te bir hastanede ölmüştür.

Henri-Cartier Bresson ve Robert Doisneau ile birlikte Lartigue Fransa'nın en büyük fotoğrafçılarından biri sayılıyordu. Adı efsaneleşmişti.

Lartigue aynı zamanda portre ressamıydı. Van Dongen, Marlène Dietrich ve Greta Garbo gibi sanatçıların portrelerini yapmıştı. Fotoğrafçılığı hep amatörce yaptığını söylerdi.

Lartigue fotoğrafta ilk kez hareketi getiren sanatçılardan biri sayılmıştır.

Lartigue çok neşeli, özgür ve açık düşünceli, hoş görümlü ve bağımsız bir sanatçı olarak tanınmıştır. ●

ULUSLARARASI GAZETE FEDERASYONLARI ARASINDA KOORDİNASYON TOPLANTISI

Merkezi Paris'te olan Uluslararası Gazeteciler Örgütü OIJ'nin kongresi 23-25 Ekim'de Sofya'da toplanacaktır. Kongreyi izleyen 26-27 Ekim günlerinde de bir koordinasyon konseyi toplantısı düzenlenmiştir. Konsey gazetecilerin uluslararası sorumluluğu konusunu tartışacaktır. Fij, Arap Gazetecileri Federasyonu, Afrika Gazeteciler Birliği, Latin Amerika Gazeteciler Federasyonu, Asya Gazeteciler Federasyonu, Katolik Gazeteciler Birliği gibi uluslararası ve bölgesel bütün gazete örgütlerinin katkısı ve katılımıyla düzenlenen bu toplantının koordinatörlüğünü Hıfız Topuz yapacaktır.

Uluslararası ve bölgesel gazeteci örgütleri arasındaki ilk koordinasyon konseyi Unesco'nun girişimiyle 1978'de Paris'te toplanmıştır. ●

TİRAJLARIN KONTROLÜ

Fransa'da "Office de Justification de la Diffusion des Supports de Publicité" (OJD) adındaki basın tirajlarının kontrolü ofisi 17 Eylül'de 60'ıncı yıldönümünü kutlamıştır.

Bu kurum bütün gazetelerin satış ve baskı sayısını gazetelerin hangi bölgelerde dağıtıldığını ve okuyucuların kimlerden oluştuğunu sürekli olarak araştırır ve gazetelere ilân verenlere yardımcı olur. OJD Fransız basınında büyük güven kazanmış bir kurumdur. ●

(Le Monde, 18 Eylül 1986)

GÜNEŞ ENERJİSİYLE RADYO YAYINI

Unesco'nun az gelişmiş ülkelerde ucuza radyo sağlanması için giriştiği araştırmalar sonucu güneş enerjisiyle işleyecek radyo verici istasyonu yapılmıştır. Böyle bir istasyonun maliyeti 500 dolar kadardır. Bunun yanı sıra güneş enerjisiyle çalışan radyo alıcılarının da yapımına başlanmıştır. Bu radyoların maliyeti 10 dolardır.

Unesco bu radyoların tanıtılması için geçen Mayıs'ta Karaibler'de bir seminer düzenlemiştir. ●

(Unesco News, 2 Haziran 1986)

...kısa...kısa...kısa...kısa...

• Peacock raporu

İngiltere'de BBC'nin karşılaştığı parasal güçlüklerle çare bulunması için Başbakan Margaret Thatcher bir süre önce Peacock Komisyonu adı verilen bir grup oluşturmuştu. Komisyon BBC'nin reklam alıp alamayacağını da araştırmakla görevlendirilmişti.

Geçen ay görevini tamamlayan komisyonun İngiliz televizyon düzeninde şimdilik çok önemli değişiklikler yapmaya yanaşmadığı anlaşılmıştır. Bu konu en çok 1988 Haziran'ında yapılacak genel seçimlerden sonra yeniden gündeme gelecektir.

(Le Monde, Radio Television, 14-15 sayfa 1988)

• Fransızcadan sıfır

Fransız Radyo Televizyonları Yüksek Kurulu Eylül ortalarında yayınladığı yıllık raporunda radyo ve televizyonların Fransız dilini bozduğunu vurgulayarak bunun sayısız örneklerini vermiştir. Rapora göre medialarda kullanılan Fransızca, İngiliz—Amerikan dilinin etkisinde kalarak dili soysuzlaştırmaktadır.

• Amerika'da kadın gazeteciler

1950'de Birleşik Amerika'daki iletişim araçlarında çalışan kadın gazetecilerin oranının % 19 olmasına karşılık bu oran 1985'te % 40'a yükselmiştir. Ama yine de kadınlara karşı bazı hakların tanınmaması sözkonusudur. Çünkü mediaların sorumluluk taşıyan tablolarındaki kadın oranı ancak % 17'dir. En üst düzeyde sorumluluk alan kadınların oranı da % 2—4,5 kadardır.

Kadın gazetecilerin genellikle düşük tirajlı taşra gazetelerinde görev aldıkları saptanmıştır.

• Portekiz'de basın

Portekiz'de 25 günlük gazete yayınlanmaktadır. En yüksek tiraj 350 bin kadardır. Gazetelerin % 60—65'i kamusal kuruluşlarca çıkartılmaktadır.

• Dünyada iletişimin durumu

IPDC (IGUP) Müdürü Sarath Amunugama, Unesco'nun dünyada iletişimin durumu ile ilgili iki ciltlik ayrıntılı bir rapor hazırladığı ve bunun gelecek yıl yayımlanacağını söylemiştir.

• Kadın Gazeteciler Konferansı

İletişim araçlarında çalışan kadın gazeteciler konferansı 3—16 Kasım 1986'da Vaşington'da toplanacak ve buna 15 ülkeden gelen kadın gazeteciler katılacaktır.

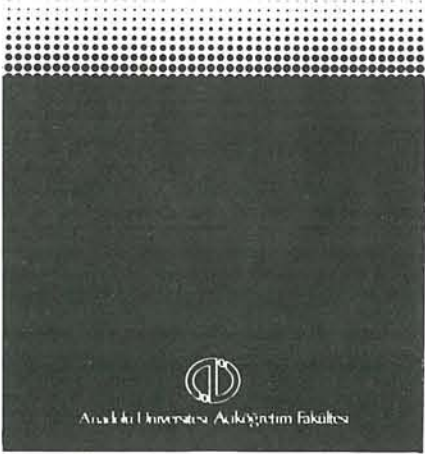
Aynı konuda bir başka konferansın da 1987'de Londra'da ya da Tokyo'da toplanması için şimdiden hazırlıklara başlanmıştır.

...kısa...kısa...kısa...kısa...

Yeni Yayınlar

İletişim teknolojisindeki yeni gelişmelerden teletext ve viewdata'nın uzaktan öğretimde kullanılması

Dr. Mehmet KESİM

İLETİŞİM TEKNOLOJİSİNDEKİ YENİ GELİŞMELERDEN TELETEX VE VIEWDATA'NIN UZAKTAN ÖĞRETİMDE KULLANILMASI,

Dr. Mehmet KESİM

(Eskişehir: Anadolu Üniversitesi
Açıköğretim Fakültesi Yayını, 1985)

20. yüzyılın ikinci yarısında iletişim teknolojisinde sağlanan önemli gelişmelerden biri de Videotext'tir. Videotext, merkezi bir bilgisayara yüklenmiş yazılı bilgilerin grafiklerin, ve fotoğrafların bu merkeze bağlı televizyon alıcılara tek yönlü (teletext) veya çift yönlü (viewdata) iletilmesiyle sunulmasıdır.

Teletext, merkezi bir bilgisayar, televizyon ve vericisinden oluşmaktadır. Televizyon vericisinden yayınlanan bilgiler konutlardaki televizyon alıcılarından izlenebilmektedir. Bu sistemde izleyicinin yayını yönlendirebilme olanağı bulunmamaktadır. Bu bakımdan tek yönlü bir etkileşim söz konusudur.

Viewdata'da ise, izleyicinin bilgisayar merkeziyle iletişimini sağlayan bir telefon hattı da bulunmaktadır. Özellikle 1970'li yıllarda geliştirilen bu sistemde, izleyici televizyon alıcısının yanında duran telefondan bilgisayar merkezini arar. Arama sonucunda, ekrana bir görüntü gelir. Görüntünün altındaki yazıda izleyicinin, izlemeye devam edebilmesi için elindeki uzaktan kumanda aletindeki bir düğmeye basması istenir. İzleyici bu düğmeye bastığında ekranda değişik konuların başlıkları belirir. Bundan sonra izleyici, ilgi alanına göre, ekrandaki bilgileri yine uzaktan kumanda aleti üzerindeki düğmelere basarak seçer. O konu ile ilgili ayrıntılı bilgiyi adım adım ekrana getirir. ●

PRESS LAWS IN ASEAN COUNTRIES

(Asya Ülkelerinde Basın Yasaları)

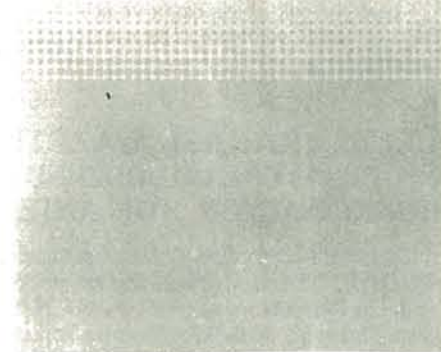
Derleyen: Abdul RAZAK

Abdul RAZAK kitabında "Asyalı Gazeteciler Konfederasyonu'na" üye Endonezyalı, Malezyalı, Singapurlu, Taylandlı ve Filipinli gazetecilerin kendi ülkeleri dahil olmak üzere, çeşitli Asya ülkesindeki basın yasalarını tanıtan ve birbiriyle karşılaştıran çalışmalarını toplamış. Adı geçen bu beş ülke yazarı, ülkelerinde ba-

sın özgürlüğünün "konuşma ve yayın özgürlüğü" şeklinde Anayasal bir hak olduğunu, basının sosyal kurumlar olarak hizmet verdiğini ve "işbirliği ilişkisi" içinde ülkenin karşılaştığı sorunların çözümde haklı aydınlatma konusunda devlete yardımcı olma göreviyle yükümlü olduğunu belirtmektedirler. Kitap, Asya basınıyla ilgilenen araştırmacılar için başvuru kitabı niteliğindedir. (İsteme adresi: Wisma Antara, 17, Merdaka Selatan, JAKARTA—10002, Indonesia.) ●

radio- tv kurumlarında yönetim ve türkiye'deki uygulama

Dr. Sacide VURAL

RADYO — TV KURUMLARINDA YÖNETİM VE TÜRKİYE'DEKİ UYGULAMA

Dr. Sacide VURAL, (Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını, 1986)

Sacide VURAL'ın doktora tezi olarak hazırladığı bu çalışmada, İngiltere, Fransa, Federal Almanya ve Türkiye'deki Radyo-TV kurumlarının örgütsel yapıları, yayın politikaları ve yönetimleri incelenmiştir.

Araştırmacının çalışmasında ulaştığı sonuçlar şöyle özetlenebilir:

- 1) Bir ülkenin siyasal sistem konusundaki tercihi yönetim sistemini belirler, yönetim sistemi de kitle iletişim sistemine yön verir.
- 2) Batılı ülkeler yayınlarında yerli ve yeni yapımlara ağırlık verirlerken, TRT Kurumu % 30-32 oranında yabancı yapımlara ve çoğu kez de eski yapımların tekrarına yer vermektedir.
- 3) Tarafsızlık konusunda Batılı ülkeler yayın kurumlarını, tarafsızlığın güvencesi olan özerklik ile donatmışlar ve böylece tarafsız yayını gerçekleştirebilmişlerdir. TRT'de ise yönetim giderek merkezileşmiş, ayrıca özerkliğin kaldırılmasıyla tarafsız yayını gerçekleştirilemez olmuştur.
- 4) Değişik ülkelerde kitle iletişim sistemlerinin denetimi de değişiktir. Örneğin, İngiltere, Fransa ve B.Almanya'da kamuoyunun denetimi, ABD'de sermaye sahiplerinin denetimi, Türkiye'de ise siyasal erk'in denetimi ön plandadır.
- 5) Yayın kurumları, hangi sistemde örgütlenmiş olurlarsa olsun yaptıkları hizmetin niteliği gereği birer kamu kurumu durumundadır.
- 6) Kitle iletişim araçlarında verilen hizmetin gerektiği biçimde yerine getirilebilmesi, özgür ve özerk iletişimi zorunlu kılmaktadır. ●

ADVERTISING AS A FORM OF MASS COMMUNICATION

Mahmut Mutman, Institute Of Social Sciences, Middle East Technical University, Ankara Feb. 1985.

İletişim Sosyolojisi alanındaki bu çalışmada reklamcılık bir kitle iletişim biçimi olarak ele alınmaktadır. Mutman'ın çalışması 4 bölüme ayrılmıştır. Giriş bölümünde kitle iletişim sosyolojisi alanında konuyla ilgili yaklaşımlara eleştirel bir aktarıyla yer verilmekte, ikinci bölümde gazete ve dergilerdeki reklamlardan hareketle bir "reklam kodu" geliştirilmeye çalışılmaktadır. Üçüncü bölümde bu reklamlarda kullanılan dil ve retorik irdelenmekte, sonuç bölümünde ise reklamcılığın belirli bir tür simgesel "totalisation" olduğu ve kültürel modernleşmenin önemli bir parçasını oluşturduğu ileri sürülmektedir. ●

KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARI VE ŞİDDET (UNESCO 1985 YILI 8.SEMİNER TUTANAKLARI)

(İstanbul: Hürriyet Vakfı Eğitim Yayınları No: 8. 1986)

UNESCO Türkiye Milli Komisyonu'nun Hürriyet Vakfı ve Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü'nün katkıları ile düzenlediği ve 25-27 Kasım 1985 tarihleri arasında yapılan "Kitle İletişim Araçları ve Şiddet" konulu uluslararası seminerde sunulan bildirilerin ve tartışma tutanaklarının yer aldığı bu kitap, konuyla ilgilenenler için önemli bir kaynak niteliğindedir.

Seminerin amacı Organizasyon Komitesi Genel Sekreteri Hıfzı Topuz'un şu sözlerinde ifade ediliyor: "İletişim araçlarının şiddet olaylarını yansıtırken yarattıkları etkileri araştırmak, bazı gözlemleri vurgulamak ve toplumların korunması için uluslararası çapta öneriler getirmek". ●

SANAT ve SANAT EĞİTİMİ

Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesinin yayınladığı Sanat ve Sanat Eğitimi dergisinin 2 ci sayısında iletişimle ilgili şu yazılar yer almaktadır:

Gençlik için Türk Sineması (Sami Şekeroğlu); Canlandırma filminin gösterdiği yapı özellikleri (Sevil Ilgaz); Fotoğraf Kriterleri (Sabit Kalafal); Fotoğrafta zom sisteminin ilkeleri (Yılmaz Kaini). ●

Tezler

ORTADOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ'NDE YAPILAN TEZLER

1. A. Arkaç Otaran: A Critical Review of the literature on Popular Culture: A case of Cinema in the Constitution of Subjectivity Metu 1985.

2. Meyda Yeğenoğlu: The Abortion Debate in Turkey: The Analysis of the Documents of the Consultative Assembly and the News of Aborti on Legalization-Mutman Metu - 1985. ●

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ YÜKSEK LİSANS TEZLERİ

1. Tufan Mut: Kentli Kültürünün Oluşturulmasında Yönetim ve Kitle İletişimi, 1985.

2. Mediha Sağlık: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Uzaktan Öğretim Çalışmaları ve Radyonun Kullanımına İlişkin Bir Model Geliştirimi, 1985.

BASIN AHLAK YASALARI VE UNESCO

Baştarafı 1. sayfada

bu'nların arasında yer alır. Yani, Unesco bu alanda aktif bir rol oynamaz, sadece ahlak kurallarının sağlam temellere oturtulması için mesleki örgütler arasında işbirliğinin sağlanmasına ve birtakım panellerin, formların, açık oturumların, seminerlerin, uzman toplantılarının oluşturulmasına yardımcı olur.

İşte bunun için de Unesco uluslararası ve bölgesel gazetesi örgütleri arasında iki yılda bir toplantılar düzenlenmesine yardım etmiştir. Bu toplantılarda uluslararası düzeni ve anlayışı güçlendirecek mesleki ahlak kuralları tartışılmıştır ve tartışılmaktadır. Gazetecilerin hakları nedir, uluslararası planda sorumlulukları nelerdir? Bunlar yıllardan beri örgütler arasında tartışılan konulardır.

Bu tartışmalar basın, radyo ve televizyona uygulanması gereken yeni bazı ilkelerin üzerinde de durulmasına yol açmıştır.

Nedir bu yeni ilkeler? 1926'da Vaşington'da toplanan Birinci Pan Amerikan Basın Konferansında onaylanan ilk Basın Ahlak Yasasından bu yana kabul edilen ahlak yasalarında aşağı yukarı hep aynı ilkelerin yer aldığı görülür: Doğruluk, dürüstlük, objektiflik, olayları gizlememek, haberlerin doğruluğunu araştırmak, söylentileri haber diye vermemek, ahlak dışı yollarla özel çıkarlar elde etmemek, kişinin öze yaşam hakkına saygı göstermek, yazılmaması koşuluyla verilen haberi yazmamak gibi.

Son yıllarda oluşturulan ilkelere ise toplum çıkarları ve uluslararası anlayış ve barışın korunması gibi düşüncelere ağırlık veriliyor. Örneğin:

- Kamu çıkarlarına saygılı olmak;
- Toplumun ve insanların sömürülmesinden yana olmamak;
- Şiddet olaylarını kıskırtmamak;
- Irklara, dinlere, dillere, ideolojilere ve her türlü düşünceye saygılı olmak; Başka ulusları ve kültürleri hor görmemek;
- Etnik topluluklara ve onların kültür geleneklerine saygı göstermek;
- Uluslararası anlayışın, insan haklarının

3. Rüveyde Akyürek: Günlük Gazetelerin Magazin Eklerinin Biçimi ve İçerik İncelemesi, 1985.

4. Filiz Seçim: 1984 Yılı'nın Yüksek Tirajlı Gazeteleri ve Başarı Nedenleri, 1985.

5. Hikmet Sofuoğlu: "Canlandırma Sanatı ve Reklam", 1985.

6. Abdülkadir Candemir: Kamuya Açık Ortamlarda Video İzleme Olgusunun Kitle Açısından İrdelenmesi, 1985.

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ'NDE YAPILAN DOKTORA TEZLERİ

1. Merih Zilloğlu: Sinematografik Bilim Kurgu Yayınlarının Çocukların Dünya Görüşünün Oluşumu Üzerindeki Etkileri, 1985.

2. Ali Cemalcılar: İletişim Sanatı Olarak Müziğin Öğretim ve Eğitim Ortamlarındaki Müziğin Kurumsal Yapısı ile Yaygın Eğitimde Bir Model Önerisi, 1985.

3. Nabi Avcı: İletişim Düşüncesinin Gelişimi

ve barışın güçlendirilmesine çalışmak; — İletişim de tekelciliği desteklememek, düşünce çoğulluğunu ve anlatım özgürlüğünü savunmak; — Kadın haklarına saygılı olmak; — Uluslararası gerginliklere yol açacak uydurma ya da abartılmış haber yayınlamamak.

İşte bunlar yeni yeni oluşturulan ilkeler. Basın ahlakının kuralları uluslararası havaya ve toplumların koşullarına göre yeni biçimler alıyor. İnsanları, toplumları ve ülkeleri birbirlerine düşürmek isteyen çıkarıcı çevreler de bunlardan hiç hoşlanmıyorlar.

Yeni Evrensel Habercilik ve İletişim düzenleri tartışılırken bu gibi konular üzerinde durulması söz konusu olunca bazı çevreler kıyameti kopartıyorlar: Unesco basına sansür konulmasını ve gazetecilerin kontrol altına alınmasını istiyor diye! kontrol ve sansür bunun neresinde?

Basın yasası başka şey, Basın Ahlak Yasası başka şey. Kargaşa "yasa" sözcüğünden çıkıyor. Yasayı Meclisler yapar, yasaların yaptırım gücü vardır. Ahlak yasalarını ise mesleki örgütler oluşturur, Devlet ve Parlamento ahlak yasalarına kaşınmaz, bunların yaptırım gücü de yoktur.

Unesco hiçbir zaman "ahlak yasalarını" "yasalar"la karıştırmadı. Ama bazı ülkelerde kıskırtıcı çevreler haberleri alabildiğine saptırarak Unesco'yu çökertmeye çalıştılar. Nerede kaldı meslek ahlakı? ●

(1) Deontologie de l'Information, par Clement Jones, 1980 Mass Media, codes of ethics and councils, Clement Jones 1980.

BÜTÇESİNDE KISINTILAR

Baştarafı 1. sayfada

Üçüncü Dünya'nın çıkarları ne olacak? Bana karşı yapılan suçlamalardan biri de Üçüncü Dünya sorunlarına öncelik tanınam, bu konuda çok duygusal

Eğitim — Öğretim Boyutlarıyla Bir Model Denemesi, 1986.

4. Haluk Yüksel: Atatürkçü Düşünce Sisteminde Kültürel İletişimin Modele Dayalı Boyutları, 1986.

5. Uğur Demiray: Açıköğretim Fakültesi Öğrencilerinin Boş Zamanlarını Değerlendirme Eğilimleri, 1986.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ BASIN-YAYIN YÜKSEKOKULU'NDA YAPILAN YÜKSEK LİSANS TEZLERİ

Deniz Vardar: Bireylerarası İletişim ve Kitle İletişimi. ●

MARMARA ÜNİVERSİTESİ BASIN-YAYIN YÜKSEKOKULU'NDA YAPILAN YÜKSEK LİSANS TEZLERİ

Semiha Şahinbaş: Batı Alman Basını: Batı Alman Gazeteleri ve Kamuoyu Oluşturmada Rollerini. ●

davranmamdır. Üçüncü Dünya ülkelerinin çıkarlarının öteki ülke çıkarları gibi korunması gereklidir, bunu da her zaman savunmuşumdur. Ayrıca bu konuda gösterdiğim duyarlılık da Unesco'nun idealine ve varmak istediği hedeflere uygun çizgidedir.

Birleşik Amerika ve öteki ülkelerden yapılan reform önerileri gözönüne alınmıştır; bu konuda önlemler de alınmaktadır.

İlkelerine bağlı kaldıkça Unesco yaşayacaktır; bütçesinde kısıntı yapılırsa da ölmeyecektir.

Birleşik Amerika, İngiltere, Singapur Unesco'dan ayrıldılar ama Unesco bu ülkelerin halkıyla gene işbirliği içindedir. Tüm ülkelerdeki eğitimciler, bilim adamları, iletişim uzmanları Unesco ile işbirliğini sürdürdükleri sürece de Unesco'nun evrensel karakteri kaybolmayacaktır." ●

(The Times of India 23 Ağustos 1986)

IAMCR GENEL KURULU

Baştarafı 3. sayfada

kede yapılıyor. Bu yaklaşımla IAMCR'in 1990 Kongresinin Belgrat'ta, 1992 Kongresinin bir Afrika ülkesinde ve muhtemelen Nijerya'da ve 1994 kongresinin de Montreal'de yapılması kararlaştırıldı.

IAMCR Kongresine katılan 225 yabancı arasında birinci sırayı 56 kişiyle ABD alıyordu. ABD'den sonra 18 kişiyle İsveç ve 17 kişiyle Danimarka, 15 kişiyle de Hollanda geliyordu. Çin Halk Cumhuriyeti, İtalya, Ghana, Jamaika, Peru, Filipin, Sri Lanka, Türkiye ve Küba'nın birer araştırmacıyla katıldığı kongrede Hindistanlı sayı ise 150 dolayındaydı. Hindistanlı araştırmacı bilim adamları gerekli sundukları bilgiler ve gerekse her oturumda yaptıkları konuşma ve sordukları sorularla konferansa büyük bir katkı sağladılar. ●

UNESCO Genel Merkezi'nden Haberler

Bariş ve İnsanlar için media'lar

Unesco Genel Merkezi okullara dağıtılmak üzere "Bariş ve İnsanlar için Media'lar" adlı bir broşür hazırlamaktadır. Broşürde Unesco'nun ve media'ların ne olduğu, 22 Kasım 1978'de Yirminci Genel Konferansta kabul edilen İletişim Araçları bildirgesinin neler getirdiği 10—18 yaşlarındaki çocukların anlayabileceği bir dilde anlatılmaktadır.

Unesco bu konuda öğrenciler arasında bir de anket düzenlemiştir.

Veronese öldü

Aralık 1958'den Kasım 1961'e kadar Unesco Genel Müdürlüğü yapmış olan İtalyan kültür adamı Vittorio Veronese 3 Eylül 1986'da Roma'da ölmüştür.

Vittorio Veronese Nubya anıtlarıyla, Abu Simbel ve Philae tapınaklarının kurtarılması için 1960'da uluslararası kampanyayı başlatan Genel Müdür olarak Unesco tarihine geçmiştir. (Unesco Presse, 8 Eylül 1986)

Doudou Diene Genel Müdür sözcüsü

Unesco'da Dış İlişkiler ve Haberlerden sorumlu Genel Müdür yardımcısı Doudou Diene, asıl görevinin yanı sıra genel müdür sözcülüğüne atanmıştır. (Doudou Diene Sinegallidir. Uzun süre Birleşmiş Milletlerde Unesco'yu temsil etmiştir.) (Les Nouvelles de l'Unesco, Ağustos 1986)

Kırsal kesimlerde kadınlar için eğitim

Unesco'nun Nairobi'deki bölgesel bilim ve teknolojik bürosu ROSTA 7—19 Temmuz arasında "Kırsal çevrede kadınlara yönelik iletişimin geliştirilmesi" konulu bir seminer düzenlemiştir. Seminer IGUP (IPDC) programının ve

Norveç'in katkısıyla gerçekleştirilmiştir. (Unesco News 8 Eylül 1986)

Courrier dergisinin Bariş sayısını

Unesco'nun 32 dilde yayınlamakta olduğu Courier dergisinin son sayısı "1986 Uluslararası Bariş Yılı"na ayrılmıştır. Bu sayıda Meksika eski Cumhurbaşkanı Luis Leheverra, Fransız filozofu Claude Lefort, Nişeryalı siyasal bilgiler profesörü Michael S.O.Olisa, Mısırlı bilim adamı Ahmad Sıdgi Ad-Dajani, Japon hukukçusu Yoshikazu Sakamoto, Amerikalı kardioloji profesörü Bernard Lown ve Sovyet gazeteci Guennadi Guerassimov'un yazıları yer almaktadır.

Derginin başyazısında şöyle denmektedir: "40 yıldan beri dünyada genel bir savaş çıkmamış ama, bariş da kurulamamıştır. Kanlı anlaşmazlıklar birçok bölgelerde geniş huzursuzluklara yol açmıştır. Nükleer bir facia tehlikesi de insanları ve gelecek kuşakları tehdit etmektedir.

Üçüncü 6 yıllık plan hazırlıkları

1990—1995 dönemi için Unesco Orta Süreli Üçüncü Planını hazırlamaya başlamıştır.

Altı yıllık ilke ve çalışma planı hazırlama işi ilk kez 1968'de ele alınmış ve hazırlanan 1977—1982 dönemi planı 1976'da Nairobi'de toplanan Genel Konferansta kabul edilmiştir.

İkinci altı yıllık plan (1984—1989), 1980 yılında Belgrad'da onaylanmıştır.

Üçüncü altı yıllık planın ilk ana çizgileri Paris'te İcra Konseyinde tartışılmıştır. 1987 Ocak ayında üye ülkelere bir soru listesi gönderilerek, hangi konulara öncelik vermek istedikleri ve uygulanacak yöntemlerin ne olması gerektiği sorulacaktır.

(Unesco Presse, 8 Eylül 1986)

Genel Müdür nasıl seçilecek?

Unesco Genel Müdürü Amadou Mahtar M'Bow'un görev süresi 1987 Kasımında sona ereceği için şimdiden yeni Genel Müdür seçimi için hazırlıklar başlamıştır.

Yürürlükte olan kurallara göre genel müdürün şöyle seçilmesi gerekmektedir:

İcra Konseyi ilk olarak adaylıkların sunulması için tarih yöntemleri saptayacaktır. (10 Eylül 1986'da toplanan İcra Konseyi bir ay süren çalışma döneminde bunu saptamış olacaktır)

Konsey bütün üye devletleri, belirli bir süre içinde aday göstermeye davet edecektir. Bu süre içinde gelen aday dosyaları 1987 Eylülünde toplanacak İcra Konseyinde incelenecek, bu adayların dışında Konsey üyeleri de bir ya da birkaç aday gösterebileceklerdir.

Bundan sonra gizli oyla seçim yapılacaktır. Seçilen aday Ekim 1987'de toplanacak olan Genel Konferansa sunulacaktır. Genel Konferans, adayın durumunu tartıştıktan sonra gizli oya başvuracaktır. Eğer İcra Konseyinin aday seçimi için yeterli oyu alamazsa Konsey 48 saat içinde yeni bir aday göstermek zorunda kalacaktır.

Unesco kurulduğundan beri yalnız iki genel müdür görev süresini tamamlayarak yeniden seçilmiş, ya da adaylığını yeniden koymamıştır: Rene Maheu (1962—1974), A.Mahtar M'Bow (1974—1980....)

1. LE JOUR D'APRES : NUIT ET SILENCE par Maurice Rostand
2. LES ÉTATS AFRICAINS METTENT EN ŒUVRE UNE ACTION CONCRÈTE CONTRE L'AMPHIBÉTISME par Alain Pouchain
3. LE PARC NATIONAL DE L'ÉQUAZO SUR LA LISTE DU PATRIMOINE MONDIAL par Christiane Barbis
4. DANS LE PORT DE LISBONNE, UNE FRÉGATE RECONVERTIE EN CENTRE CULTUREL par Antonio José Díaz
5. UN EXEMPLE TYPE DE RÉSERVE DE LA BIOSPHERE : LE DELTA DU SÈNE-SALOUZI par Abdelhakim El-Mechaieck

Parasal zorunluklar nedeniyle artık çıkmayacak olan Informations-Unesco dergisi

Unesco-Features ve Unesco-Informations artık çıkmayacak

Unesco'nun yıllardan beri ayda iki kez yayınlamakta olduğu İngilizce Unesco-Features, Fransızca Informations-Unesco bülteninin bundan böyle parasal zorunluklar nedeniyle çıkarmayacağı bültenin son sayısında açıklanmıştır.

Gazete, dergi ve radyolara gönderilen bu bülten eğitim, bilim ve kültür konularında röportajlardan, karikatür, desen ve fotoğraflardan oluşuyor ve mediyalar bu yazıları hiçbir telif ücreti ödemeden kullanabiliyorlardı. Büyük röportaj ajanslarına abone olamayan küçük yayın organları için Unesco bülteni çok değerli bir haber ve röportaj kaynağı idi. Bültenin yayımına son verilmesi Unesco ile ilgilenen çevrelerde üzüntü yaratmıştır. ●

İletişim Dünyası

UNESCO TÜRKİYE MİLLİ KOMİSYONU İLETİŞİM KOMİTESİ YAYINI

Sahibi: Prof.Dr. Suat SİNANOĞLU

Sorumlu Genel Yayın Müdürü: Hıfzı TOPUZ

Yazı Kurulu: Hıfzı TOPUZ, Doç.Dr. Korkmaz ALEMDAR, Doç.Dr. Raşit KAYA, Doç.Dr. Niyazi ÖKTEM, Prof.Dr. Oya TOKGÖZ, Prof.Dr. Aysel AZİZ, Hüsamettin ÜNSAL, Dr. Hikmet SEÇİM

Yazışma Adresi: UNESCO Türkiye Milli Komisyonu, Göreme Sok. No: 7

Kavaklıdere/ANKARA

Anadolu Üniversitesi Basımevi'nde basılmıştır.

Fiyatı : 10 TL.